

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CİNSEL YOLLA BULAŞAN HASTALIKLARDAN KORUNMAYA İLİŞKİN BİLGİ VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Examination of University Students' Knowledges and Attitudes on Protection from Sexually Transmitted Diseases

Serap SAYAR¹

Selen YARAR²

^{1,2} KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Konya

Geliş Tarihi / Received: 26.11.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 08.02.2021

ÖZ

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH)'dan korunma konusunda bilgi ve tutumlarını belirlemek amaçlandı. Araştırma, tanımlayıcı tipte, 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında Konya'da bir üniversitede öğrenim gören, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 851 öğrenci ile yürütüldü. Veriler, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan anket formu ile toplandı. Öğrencilerin yaş ortalamasının $21,82 \pm 2,11$, %52,2'sinin kadın, %47,8'sinin erkek olduğu bulundu. Araştırmada, evlilik öncesi cinsel deneyime karşı olanların çoğunluğunun kadın, evlilik öncesi cinsel deneyimin yalnızca erkekler için doğal olduğunu düşünenlerin çoğunun ise erkek olduğu görüldü. Erkeklerin %51,6'sı, kadınların ise %11,3'ü daha önce cinsel ilişki deneyimlemiş olup, erkeklerin %76,9'u, kadınların %46'sı CYBH'dan korunmak için kondom kullandığı ve cinsiyetler arasında korunma yöntemi bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptandı ($p < 0.05$). Öğrencilerin en çok bildikleri CYBH, AIDS'di. CYBH'dan korunma yöntemi olarak; öğrencilerin %47'sinin kondomu bildiği, %30'unun ise herhangi bir korunma yöntemi bilmediği bulundu. Öğrencilerin %47,1'i ise CYBH'la ilgili bilgi edinme ihtiyacı hissetmekteydi. Araştırma sonuçları, üniversite öğrencilerinin CYBH'dan korunmaya ilişkin daha fazla bilgilendirilmeye ihtiyaç duyduğunu gösterdi.

Anahtar kelimeler: Bilgi, Cinsel yolla bulaşan hastalıklar, Öğrenci, Tutum, Üniversite.

ABSTRACT

It was aimed to determine the knowledge and attitudes of university students about the Sexually Transmitted Diseases (STDs). The research was conducted in a descriptive manner with 851 students who were studying in the 2019-2020 academic year in an university in Konya and voluntarily accepted to participate in the study. The data were collected by a questionnaire in line with the literature prepared by the researchers. The average age of the students was 21.82 ± 2.11 , 52.2% of them were women, 47.8% were men. Most of those who were against sexual experience before marriage were girls, and most of those who thought that sexual experience was only natural for men before marriage were boys. 51.6% of males and 11.3% of females had experienced sexual intercourse before, 76.9% of males and 46% of females used condoms to protect from STDs. It was found that there was a statistically significant difference between the genders in terms of the method of protection ($p < 0.05$). Most of the students were aware of AIDS. It was determined that 47% of them knew condom as a method of protection from STDs, and 30% didn't know any method of protection. 47.1% of the students felt the need to learn about STDs. Research results showed that university students need more information about STD prevention.

Keywords: Attitudes, Knowledge, Sexually transmitted diseases, Students, Universities.

GİRİŞ

Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH), infertilite, pelvik inflamatuvar hastalık (PID), yenidoğanda körlüğe neden olabilen göz enfeksiyonları, kanser ve hatta ölümlerle sonuçlanabilen durumlar oluşturması nedeniyle toplumda çok önemli bir yere sahip sağlık sorunudur (Bakır ve Kızılkaya, 2015).

Otuzdan fazla bakteri ve virüsün cinsel temasla bulaştığı bilinmektedir. Bu patojenlerden sekizi CYBH'ın büyük bir çoğunluğu ile bağlantılıdır. Bu sekiz enfeksiyondan, trikomoniaz, sfiliz, klamidya ve gonore tedavi edilebiliyorken, HIV, hepatit B, Herpes Simpleks Virüsü (HSV) ve Human Papilloma Virüs (HPV) enfeksiyonlarının tedavisi bulunmamaktadır. Tedavisi olmayan/edilemeyen enfeksiyonlarda, semptomların hafifletilmesi gibi yöntemler kullanılmaktadır (Sexually Transmitted Infections (STIs), 2019).

CDC'nin (The Centers for Disease Control and Prevention) 2018 raporunda; sfilizden kaynaklı yeni doğan ölümlerinin 2017-2018 yılları arasında %22 arttığı vurgulanmaktadır. Raporda, 2014 yılından beri klamidya olgularının %19, gonore olgularının %63, primer ve sekonder sfiliz olgularının %71, konjenital sfiliz olgularının ise %185 arttığı bildirilmektedir (Sexually Transmitted Diseases Surveillance, 2020). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Dünya çapında her gün bir milyondan fazla kişiye CYBH bulaştığını, her yıl klamidya, gonore, sfiliz ve trikomoniaz'dan birine yakalanan tahmini 376 milyon yeni enfeksiyonlu birey olduğunu bildirmektedir (Sexually Transmitted Infections (STIs), 2019). Türkiye'de ise Türkiye Sağlık İstatistikleri Müdürlüğü üzerinden yapılan bildirimlerde, Aralık 2019 verilerinde; sfiliz insidansı %3,21, gonore insidansı %15, klamidya insidansı %13 olarak verilmiş ve 2018'den beri bir artış göstermekte olduğu belirlenmiştir (Gonore İstatistikleri, 2019). HIV ile enfekte birey sayısı 2012 yılında 997 iken, 2019 yılında bu sayı dört katına yakın bir artış göstererek 3813 olmuştur (HIV- AIDS İstatistik, 2020). Bu veriler doğrultusunda, son yıllarda Dünya'da ve ülkemizde artmakta olan CYBH, her yaştan bireyi etkilese de, özellikle gençler üzerindeki etkisi ağırdır. CDC, 15-24 yaş arasındaki gençlerin cinsel olarak aktif nüfusun dörtte birinden fazlasını oluşturduğunu, ancak her yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) meydana gelen 20 milyon yeni cinsel yolla bulaşan enfeksiyonun yarısını meydana getirdiğini tahmin ediyor (Adolescents and Young Adults, 2017). Türkiye'de ise Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2019 yılında CYBH' dan bildiri yapılanlardan, 25-29 yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre daha fazla sayıda olduğunu bildirmiştir (Gonore İstatistikleri, 2019).

Genç yaş grubu, toplumda cinsel yönden daha aktif, daha çok risk alma eğiliminde bireyler oldukları için, CYBH' dan korunma konusunda önem verilmesi gereken bir gruptur

(Akalpler ve Eroğlu, 2015). Özellikle genç yaş grubunun büyük bir bölümünü oluşturan üniversite öğrencilerinin aileden uzak kalması nedeniyle bağımsızlık duygularının artması, gençlik döneminin beraberinde getirdiği merak ve öğrenme isteğinin ön planda olması, cinsel deneyim yaşama isteği, dövme yaptırma ve damar içi madde kullanımının giderek artmasına bağlı olarak bulaşıcı hastalığa yakalanma riski artmaktadır (Savaşer vd., 2011; Ünsar, Yacan, ve Yücel, 2019). Yapılan araştırmalar, gençlerin büyük çoğunluğunun ilk cinsel deneyimlerini plansızca ve korunmadan yaşadıklarını bildirmektedir (Ateş, Karahan, ve Erbaydar, 2005; Siyez ve Siyez 2009; Yurdakul, Çelik, Güneyle, ve Tokgöz, 2005).

CYBH' lardan korunmanın, insan ve toplum sağlığı üzerindeki önemi ve etkisi düşünüldüğünde; riskli grupta yer alan gençlerin, tedaviden önce korunmaya ilişkin farkındalıklarının artırılarak, CYBH hakkında bilinçlendirilmesi etkin bir yoldur (Akalpler ve Eroğlu, 2015). Gençlerin CYBH' dan korunma konusunda bilgi ve tutumlarının belirlenmesi, bu hastalıkların önlenmesi ve mevcut hastalıkların daha fazla soruna yol açmadan tedavi edilmeleri halk sağlığı açısından oldukça önemlidir (Demir ve Şahin, 2014). Bu nedenle araştırmamız, üniversite öğrencilerinin CYBH' dan korunmaya ilişkin bilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Konya'da bir üniversitede 2019-2020 eğitim-öğretim yılı, 2 Ocak-9 Mart 2020 tarihlerinde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Konya'da bir üniversitede, 2019-2020 eğitim öğretim yılında öğrenim gören tüm bölümlerdeki öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada örnekleme yöntemine gidilmemiş olup, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden, 11 farklı fakülteden/yüksekokuldan (Hukuk Fakültesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Yabancı Diller Yüksekokulu, Adalet Meslek Yüksekokulu, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu) 851 öğrenciye ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; araştırmacılar tarafından, literatür taranarak, 6 soru çoktan seçmeli, 27 soru kapalı uçlu, toplam 33 sorudan oluşan ‘‘Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklardan Korunmaya İlişkin Bilgi, Tutum ve Sosyodemografik Anket Formu’’ kullanılmıştır. Anketteki sorulardan 1.-11. sorular, öğrencilerin sosyo-demografik ve tanımlayıcı özelliklerini, cinsellikle ilgili bilgi ve cinsel deneyim ile ilişkili düşüncelerini, cinsel deneyim yaşama durumlarını, 12.-33. sorular ise cinsel yolla bulaşan hastalıklara ve korunmaya ilişkin bilgileri ile tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anket formundaki cevaplar ‘‘evet’’/‘‘hayır’’, ‘‘fikrim yok’’ ve çoktan seçmeli yanıtlama türlerini içermektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere yüz yüze görüşme yöntemiyle anket formu uygulanmıştır. Anket formu dağıtılmadan önce öğrencilere, araştırmanın amacı açıklanmış, daha sonra anket formları dağıtılmış ve öğrencilerin anket sorularını cevaplamaları istenmiştir. Anket formu, öğrencilerin boş oldukları zaman dilimleri planlanarak, okul sınırları içerisinde (sınıflar, kantin ve kafeteryalar) uygulanmıştır. Öğrenciler anketleri cevaplarırken yanlarında sadece araştırmacılar bulunmuştur. Öğrencilerin soruları cevaplama süresi ortalama 15 dakikayı bulmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde; frekans ve yüzde, yaş değişkeni için aritmetik ortalama kullanılmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla ki-kare testi kullanılmış ve anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya katılan öğrencilerden araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek, araştırmaya katılmayı kabul edenlerden sözlü onamları alınmıştır. Araştırmamızın yapılabilmesi için Karatay Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan 2020/01/02 karar numarası ile izin alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,82 ±2,11 olup, %52,2'sini kadın öğrenciler oluşturdu. Öğrencilerin %63,6'sı sağlıkla ilişkili olmayan bölümlerde eğitim görmekteydi ve %35,8'i son sınıf öğrencisiydi. Öğrencilerin tamamına yakını (%98,7) bekar ve çoğunluğu (%61,9) eğitim-öğretim süresince ailesinin yanında yaşamaktaydı (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklere Göre Dağılımı (n=851)

Sosyodemografik Özellikler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş (Ort±SS)		21.82±2.11
Cinsiyet		
Kadın	444	52.2
Erkek	407	47.8
Medeni Durum		
Evli	11	1.3
Bekar	840	98.7
Okuduğunuz Bölüm		
*Sağlıkla İlişkisiz Bölümler	541	63.6
**Sağlıkla İlişkili Olan Bölümler	310	36.4
Sınıf		
Hazırlık	8	0.9
1.Sınıf	216	25.4
2.Sınıf	145	17.0
3.Sınıf	178	20.9
4.Sınıf	304	35.8
Eğitim-Öğretim Süresince İkamet Yeri		
Evde Tek/Arkadaşlarla	173	20.4
Yurt	151	17.7
Aile Yanında	527	61.9

*Sağlıkla İlişkisiz Bölümler: Hukuk Fakültesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Adalet Meslek Yüksekokulu, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu,**Sağlıkla İlişkili Olan Bölümler: Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Araştırmaya katılan hem erkek (%77.9) hem de kadın öğrencilerin (%92.4) çoğunluğunun aile içinde cinsel konuları konuşmadıkları ve cinsiyetler arasında, ailede cinsel konuları konuşma açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulundu ($p>0.05$) (Tablo 2). Öğrencilerin yaklaşık yarısı evlilik öncesi cinsel deneyime karşıydı. Cinsiyetler karşılaştırıldığında ise, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla oranda evlilik öncesi cinsel deneyime karşı oldukları ve her iki cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptandı ($p<0.05$).

Öğrencilerin cinsel ilişki deneyimlerine bakıldığında; tüm öğrencilerin sadece dörtte birinin cinsel ilişkiye girdiği, cinsiyete göre karşılaştırıldığında ise erkeklerin (%51.6) kadınlara (%11.3) göre daha fazla oranda cinsel ilişki deneyimledikleri bulundu ($p<0.05$).

Cinsel ilişki deneyimleyen öğrencilerden erkeklerin yarısından fazlası (%76.9), kadınların yaklaşık yarısı (%46) korunma yöntemi olarak kondomu kullandığını belirtti ve cinsiyetler arasında korunma yöntemi bakımından da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardı ($p<0.05$) (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsellikle İlişkili Durumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırmaları (n=851)

	Cinsiyet				*p	&X ²
	Kadın		Erkek			
	n	%	n	%		
Ailede Cinsellikle İlgili Konuşulma Durumu						
Evet	78	17.6	90	22.1	0.199	3.234
Hayır	366	92.4	317	77.9		
Evlilik Öncesi Cinsel Deneyime Karşı Olma Durumu						
Evet	244	55.0	113	27.8	0.000*	69.527
Hayır	121	27.3	207	50.9		
Fikrim Yok	79	17.7	87	21.5		
Cinsel İlişki Deneyimi						
Evet	50	11.3	210	51.6	0.000*	162.827
Hayır	394	88.7	197	48.4		
Korunma Yöntemi						
Kondom (Prezervatif)	23	46.0	160	76.9	0.000*	21.012
Herhangi bir yöntem kullanmadım	10	20.0	25	12.0		
Diğer (Hap. geri çekme)	17	34.0	23	11.1		

*X: Ki Kare Analizi, *p<0.05

Öğrencilerin %93.4'ü CYBH hakkında bilgi aldıklarını, bilgi alan öğrenciler, bu bilgiyi %36.4'ü internet, %23.8'i sağlık personellerinden elde ettiklerini bildirdi. Öğrencilerin %47.1'inin ise CYBH' la ilgili bilgi edinme ihtiyacı duyduğu bulundu (Tablo 3). AIDS öğrenciler tarafından en çok bilinen (%48.7) CYBH idi. Bunu gonore (%15.9) ve sifiliz (%9.2) takip etmekteydi. Bunun yanı sıra ise öğrencilerin %9.3'ü CYBH' ın hiçbirini bilmemekteydi. Öğrenciler, CYBH' ın bulaşma riskinin yüksek olduğu gruplardan en çok "çok eşli olmayı" (%40.7) ifade etmişlerdi. Tüm öğrencilerin yaklaşık yarısı (%47.0) CYBH' dan korunmak için "kondom kullanmayı" bilmekteydi. Öğrencilerin %30'u ise CYBH' dan korunmak için herhangi bir yöntem bilmediğini ifade etti (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin CYBH'la İlgili Bilgi Durumlarının Dağılımları (n=851)

	Sayı (n)	Yüzde (%)
CYBH Bilgi Alma Durumu		
Evet	795	93.4
Hayır	56	6.6
Bilgi Kaynakları*		
Televizyon	72	7.0
Sağlık Personelleri	245	23.8
Arkadaş	138	13.4
İnternet	375	36.4
Diğer (Gazete, kitap, dergi)	201	19.4

CYBH'la İlgili Bilgi Edinme İhtiyacı Duyma		
Evet	401	47.1
Hayır	450	52.9
Bilinen CYBH*		
AIDS	706	48.7
Sifiliz (Frengi)	133	9.2
Hepatit (B, C)	124	8.5
Gonore (Bel soğukluğu)	230	15.9
Human Papilloma Virüs (HPV)	69	4.8
Şankroid	12	0.8
Klamidya	20	1.4
Herpes Simplex Virüs (HSV)	20	1.4
Bilmiyorum	137	9.3
Bilinen Risk Grupları*		
Çok eşli olanlar	618	40.7
Aktif cinsel yaşamı olanlar	432	28.5
Eş cinseller	292	19.2
Madde bağımlıları	154	10.1
Bilmiyorum	22	1.5
Bilinen Korunma Yöntemleri*		
Kondom (Prezervatif)	467	47.0
Cinsel ilişkiye girmeme	50	5.0
Tek eşlilik	78	7.8
Düzenli sağlık kontrolleri	22	2.3
Aşı yaptırmak	27	2.7
Riskli kişilerle ilişkiye girmeme	2	0.2
Hijyene dikkat etme	50	5.0
Bilmiyorum	298	30.0

* Birden fazla cevap hakkı tanınmıştır.

Öğrencilerin CYBH ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde; CYBH'ın, öpüşmeyle bulaşma yoluna öğrencilerin %33.1'i, kan yoluyla bulaşma yoluna %88.2'si, "Cinsel temas dışında bulaşır mı?" sorusuna %31.8'i "evet" cevabını vermişlerdi. "Doğum kontrol hapları CYBH'ı önleyebilir mi?" sorusuna ise %91.7'si, "hayır", "CYBH tedavi edilebilir mi?" sorusuna %70.5'i "evet" yanıtını vermişti. Öğrencilerin %55.9'u CYBH'dan bazılarının kansere, %52.4'ü ise kısırlığa neden olduğunu bilmekteydi. Erken yaşta başlanan cinsel ilişkinin genital siğil oluşturma riskini arttırdığını düşünenlerin oranı ise %60.5'di. Bir kişinin genital organına bakarak CYBH'a sahip olup olmadığını anlaşılabileceğini düşünenlerin oranı %22.8'di. Öğrencilerin %84.7'si aktif cinsel yaşama sahip olan kadınların düzenli papsmear testi yaptırması gerektiğini düşünmekteydi. Öğrencilerin %55.7'si HPV'nin aşısı olduğunu bilmekteydi. "Cinsel ilişki sonrası genital organ temizliği ve yıkanması CYBH'dan korur mu?" sorusuna öğrencilerin %62.9'u "hayır" cevabını vermişlerdi (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin CYBH İle İlgili Yanıtlarının Dağılımı (n=851)

Sorular	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
CYBH öpüşmeyle bulaşır mı?	282	33.1	569	66.9

CYBH cinsel temas dışında bulaşır mı?	271	31.8	580	68.2
CYBH kan yoluyla bulaşır mı?	751	88.2	100	11.8
Doğum kontrol hapları CYBH'ı önleyebilir mi?	71	8.3	780	91.7
CYBH tedavi edilebilir mi?	600	70.5	251	29.5
CYBH'dan bazıları kansere neden olabilir mi?	476	55.9	375	44.1
CYBH infertiliteye (kısırlık) neden olur mu?	446	52.4	405	47.6
Cinsel ilişkinin erken yaşlarda başlamış olmasının genital siğil oluşma riskini arttırdığını düşünüyor musunuz?	515	60.5	336	39.5
Bir kişinin genital organına bakarak, o kişinin CYBH'a sahip olup olmadığını söyleyebilir misiniz?	194	22.8	657	77.2
Aktif cinsel yaşamı olan kadınlar, düzenli olarak doktora giderek, smear testi yaptırmalı mıdır?	721	84.7	130	15.3
HPV aşısı var mıdır?	474	55.7	377	44.3
Cinsel ilişki sonrası genital organ temizliği ve yıkanması CYBH'dan korur mu?	316	37.1	535	62.9

TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinin CYBH' a ilişkin bilgi ve tutumlarının incelendiği bu araştırmada, cinsiyet fark etmeksizin öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailede cinsel konuları konuşmadıkları ve öğrencilerin yaklaşık yarısının evlilik öncesi cinsel deneyime karşı olduğu bulunmuştur. Duman ve arkadaşlarının (2015), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada, araştırma bulgularımıza benzer şekilde, erkek öğrencilerin %70.1'inin, kadın öğrencilerin ise %56.6'sının aileleri ile cinsel konuları konuşmakta güçlük çektikleri, hem kadınların (%81.6) hem de erkeklerin (%70.1) çoğunun, inançlar, gelenekler, değer yargıları, toplum tarafından dışlanma gibi nedenlerle evlilik öncesi cinsel deneyime karşı olduklarını belirlenmiştir (Duman vd., 2015). Karasu ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında, öğrencilerin %82,1'inin aileleri ile cinsel konuları konuşmadıkları bulunmuştur (Karasu, Göllüce, Güvenç, Dadük, ve Tunçel, 2017). Karabulutlu ve Kılıç (2011), Ögel ve arkadaşları (2005) çalışmalarında da, öğrencilerin aileleriyle cinsel konularla ilgili konuşmaktan çekindiklerini bildirmiştir (Karabulutlu ve Kılıç, 2011; Ögel, Eke, Erdoğan, Taner, ve Erol, 2005). Araştırmamızın ve diğer yapılan çalışmaların bulguları benzer olup, araştırma sonuçları, ülkemizde eğitim ve kültür düzeyi farklı birçok ailede cinsellikle ilgili konuların tabu olarak görülmekte olduğunu ve çocukların aileleriyle bu konuları konuşmaktan çekindiklerini ortaya koymaktadır. Toplumsal değerlerin ve kültürel yapının bu sonuçlar üzerinde etkin olduğu düşünülmektedir.

Güneş ve arkadaşlarının (2009), üniversite öğrencilerinde yaptığı bir çalışmada, kadınların %74.5'inin, erkeklerin %49.6'sının evlilik öncesi cinsel birlikteliğe karşı olduklarını göstermiştir (Güneş, Koluçak, Güneş, ve Aylaz, 2009). Araştırmamızda da benzer şekilde, kadın öğrencilerin bu düşünceye erkeklerden daha fazla karşı oldukları bulunmuştur

($p<0.05$). Bunun nedeni; toplumumuzda geleneksel ve ataerkil bir aile yapısının hâkim olmasıyla açıklanabilir.

Araştırmamızda tüm öğrencilerin sadece dörtte birinin cinsel ilişkiye girdiği ve erkeklerin kadınlara göre daha fazla oranda cinsel ilişki deneyimledikleri bulunmuştur ($p<0.05$). Sevil ve arkadaşlarının (2012) üniversite öğrencilerinin cinsellikle ilgili bilgi ve uygulamalarını değerlendirdiği bir çalışmada, araştırma bulgularımıza benzer olarak, kadın öğrencilerin %20.8'inin, erkek öğrencilerin %70.9'unun cinsel beraberlik deneyimlediklerini bildirmiştir (Sevil, Ünsal Atan, Duran, ve Bolsoy, 2012). Duman ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında, cinsiyet ayrımı gözetilmediğinde öğrencilerin sadece %8.9'unun cinsel ilişki deneyimi olduğunu tespit etmiştir. Cinsiyetler karşılaştırıldığında ise erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha fazla cinsel ilişki deneyimi olduğunu göstermiştir (Duman vd., 2015). Siyez ve Siyez'in (2009) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin %27'sinin cinsel ilişkide bulunduğu ve cinsel ilişkide bulunanların %28.1'ini kadınların, %71.9'unu ise erkeklerin oluşturduğu belirlenmiştir (Siyez, ve Siyez, 2009). Kanada'da ve Etiyopya'da üniversite öğrencilerinde yapılmış çalışmalarda, ülkemizde yapılan çalışmalardan ve araştırma bulgularımızdan farklı olarak öğrencilerin yarısından fazlasının cinsel ilişkiye girdikleri bildirilmiştir (Abdissa, Addisie, ve Seifu, 2017; Akibu, Gebresellassie, Zekarias, ve Tsegaye, 2017). Darre ve arkadaşlarının (2018), Togo'da üniversite öğrencileriyle yaptığı bir çalışmada da öğrencilerinin yarısının (%51.8) cinsel ilişki yaşadıklarını ve ilk cinsel ilişki yaş ortalamalarının 17,9 olduğu gösterilmiştir (Darre, Saka, Walla, Ekouevi ve Folligan, 2018). Lally ve arkadaşlarının çalışmasında (2015) öğrencilerin %90.7'sinin cinsel olarak aktif olduğu belirtilmiştir (Lally vd., 2015). Bu farklılığın sebebi Türkiye'de genç grupta evlilik dışı cinsel ilişki deneyimine ilişkin verilerin yetersiz olmasıyla ilişkili olabilir. Ayrıca, buna ek olarak; toplumumuzun büyük çoğunluğunun müslüman olması, dolayısıyla İslam dininin evlilik dışı cinsel ilişkiyi uygun bulmaması, ülkemizde gençlerin evlilik dışı veya öncesi cinsel ilişki deneyimlemekten kaçınmasına neden olduğu düşünülmektedir. Araştırmamızda kadın ve erkek öğrenciler arasındaki farklılığın ise; toplumumuzun değer yargıları, gelenekler, örf ve adetler, özellikle kadın cinsiyet için bekâretin önemli olması, evlenmeden bir cinsel beraberliğin olmasının toplumun büyük çoğunluğu tarafından ahlak dışı görülmesiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda, cinsel ilişki deneyimleyen öğrencilerden erkeklerin çoğunun ve kadınlara oranla istatistiksel olarak daha fazla oranda korunma yöntemi olarak kondomu kullandığı saptanmıştır ($p<0.05$). Yapılan çalışmalarda, cinsel birliktelik yaşayan gençlerin

korunma yöntemi olarak çoğunlukla kondomu kullandığı ve cinsiyetler arasında da farklılık olduğunu ve bu farklılığı ise erkek öğrencilerin oluşturduğu gösterilmiştir (Al-Naggar ve Al-Jashamy, 2011; Duman vd., 2015; Lally vd., 2015; Pamukçu, Şenyüz, Tortumoğlu, ve Ersay, 2006; Sevil vd., 2012). Dolayısıyla, ülkemizde yapılan diğer çalışmalarda araştırma sonuçlarımızı desteklemektedir. Araştırma bulgularımız cinsel beraberlik yaşayan öğrencilerin çoğunluğunun CYBH' dan korunmak için etkili bir yolu tercih ettiğini göstermektedir. Cinsiyetler arasındaki farklılığın nedeninin ise kondomun yaygın olarak erkekler tarafından kullanılan bir yöntem olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Araştırmamızda, öğrenciler tarafından en çok bilinen (%48.7) CYBH, AIDS olmuştur. Bilinen CYBH olarak, ikinci sırada gonore (%15.9) ve üçüncü sırada sifiliz (%9.2) yer almaktadır. Bunun birlikte, öğrencilerin %9.3'ü CYBH' ın hiçbirini bilmemektedir. Öğrencilerin yarısına yakını, CYBH'ın bulaşma riskinin yüksek olduğu gruplardan en çok "çok eşli olmayı" (%40.7), CYBH'dan korunmak için "kondom kullanmayı" (%47.0) bilmektedir. Öğrencilerin %30'u ise CYBH'dan korunmak için herhangi bir yöntem bilmediğini bildirmiştir. Literatür incelendiğinde benzer sonuçlar olduğu görülmektedir. Araştırmamızın sonucunu destekler şekilde konuyla ilgili yapılan çalışmalarda gençlerin CYBH'ı ve korunma yollarını yeterince bilmedikleri bildirilmektedir (Duman vd., 2015; Karabulutlu ve Kılıç, 2011; Tüzün, İlhan, Ceyhan, ve Maral, 2005). Duman ve arkadaşları (2015), Karabulutlu ve Kılıç (2011), Demir ve Şahin (2014) çalışmalarında da bulgularımıza kısmen benzer olarak öğrencilerin en fazla bildikleri CYBH; AIDS, gonore ve HPV'tür (Demir ve Şahin, 2014; Duman vd., 2015; Karabulutlu ve Kılıç, 2011). Clark ve arkadaşlarının (2002) çalışmasında çalışmamızda olduğu gibi en çok bilinen CYBH, AIDS, gonore ve sfilizdir (Clark, Jackson, ve Taylor, 2002). Fonte ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin CYBH'dan en fazla AIDS'i bildiği, klamidya ve herpes gibi diğer enfeksiyonların öğrenciler tarafından bilinmediği ifade edilmiştir (Fonte, vd., 2018). Folasayo ve arkadaşları (2017), AIDS'in öğrenciler tarafından en fazla bilinen CYBH olduğunu, klamidya ve trikomoniyazın nadir bilindiğini söylemiştir (Folasayo vd., 2017). Litetatür ve çalışma bulgularımız doğrultusunda, medyanın etkisi ve AIDS'in ölümcül bir hastalık olması nedeniyle, üniversite öğrencilerinin AIDS hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları düşünülmektedir.

Öğrenciler, CYBH'ın, öpüşmeyle bulaşma yoluna öğrencilerin %33.1'i, kan yoluyla bulaşma yoluna %88.2'si, "Cinsel temas dışında bulaşır mı?" sorusuna %31.8'i "evet" cevabını vererek doğru yanıt vermişlerdir. "Doğum kontrol hapları CYBH'ı önleyebilir mi?" sorusuna ise %91.7' si, "hayır" cevabını vererek, "CYBH tedavi edilebilir mi?" sorusuna

%70.5' i 'evet' cevabını vererek doğru yanıt vermiştir. Öğrencilerin %55.9'u CYBH' dan bazılarının kansere, %52.4'ü ise kısırlığa neden olduğunu bilmektedir. Erken yaşta başlanan cinsel ilişkinin genital siğil oluşturma riskini arttırdığını düşünenlerin oranı ise %60.5'dir. Bir kişinin genital organına bakarak CYBH'a sahip olup olmadığını anlaşılabileceğini düşünenlerin oranı %22.8'dir. Öğrencilerin %84.7'si aktif cinsel yaşama sahip olan kadınların düzenli papsmear testi yaptırması gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin %55.7'si HPV'nin aşısı olduğunu bilmektedir. "Cinsel ilişki sonrası genital organ temizliği ve yıkanması CYBH' dan korur mu?" sorusuna öğrencilerin %62.9'u 'hayır' cevabını vererek doğru yanıt vermiştir. Literatür incelendiğinde, benzer ve farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Siyez ve Siyez'in (2009) yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin %52'si CYBH'ların kısırlığa neden olabileceğini, %35'i oral kontraseptiflerin CYBH'lara karşı koruyucu etkisi olup olmadığını bilmediklerini, %66'ı da CYBH'ların yeni doğan körlüğüne sebep olabileceğini bilmediklerini belirtmişlerdir (Siyez ve Siyez, 2009). Akalpler ve Eroğlu'nun (2015) çalışmasında öğrencilerin hemen hemen tamamı AIDS'in bulaş yolunun "cinsel ilişki" ve "kan transfüzyonu" olduğunu ifade etmişlerken, öğrencilerin üçte biri ise "ortak tuvalet kullanımı", "sivrisinek ısırması" ve "anneden bebeğe bulaş" olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin yarısından fazlası gonoreenin "cinsel ilişki ile" ve "anneden bebeğe doğum sırasında" bulaştığını doğru olarak bilirken; yarısının "manikür/pedikür aletleri ile" ve "kan nakli ile" bulaşabileceğini belirtmiştir (Akalpler ve Eroğlu, 2015). Yaşar ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında, CYBH'ın bulaşma yolları sorulduğunda; öğrencilerin %96'sı kan yoluyla, %84.8'i temas yoluyla, %90'ı öpüşme yoluyla bulaşır şeklinde yanıt vermiştir. Öğrenciler "CYBH taşıyan kişilerde kanser görülür mü?" sorusuna %53.6 "evet", "CYBH olanlarda infertilite görülür mü?" sorusuna %41.6 "evet" yanıtı vermiştir (Yaşar, Buluş, Kaymak, ve Güneri, 2019). Al-Naggar ve Al-Jashamy çalışmasında (2011), üniversite öğrencilerinin yarısından fazlası CYBH'ın bulaşma yolu olarak cinsel ilişkiyi tanımlarken, diğer öğrenciler diğer bulaşma yolları olarak, ortak iğne kullanımı, enfekte anneden fetüse bulaş, çoklu cinsel partner, uyuşturucu kullanımı ve kan transfüzyonunu bildirmiştir (Al-Naggar ve Al-Jashamy, 2011). Literatürde, CYBH'ın başlıca bulaşma yolunun korunmasız cinsel ilişki olduğu bildirilmektedir (Şirin ve Kavlak, 2016). Bu CYBH etkenlerinin yakın beden teması, öpüşme yolu ile de bulaştığı, herpes gibi bazı enfeksiyonlar için vücut temasının yeterli olduğu, CYBH'ın bir kısmının da transplasental veya perinatal olarak anneden bebeğe geçtiği belirtilmiştir. CYBH'dan Hepatit B, AIDS genital sistemle birlikte diğer sistemleri de etkiler ve yalnızca cinsel ilişki yoluyla değil kan yoluyla da bulaşmaktadır. HPV tiplerinden bazılarının da kansere neden olduğu bilinmektedir (Şirin ve Kavlak, 2016).

Bu durumda, araştırma bulgularımız öğrencilerin CYBH hakkında yeterli bilgisinin olmadığını, daha fazla bilgiye ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Yapılan uluslararası çalışmalarda da gençlerin CYBH'a ilişkin bilgilerinin yeterli olmadığı görülmektedir. Anwar ve arkadaşları çalışmasında (2010), Malezya'da öğrencilerin, cinsel açıdan aktif olmalarına rağmen, CYBH hakkında orta düzeyde bilgiye sahip oldukları bulunmuştur (Anwar, Sulaiman, Ahmadi, ve Khan, 2010). Fonte ve arkadaşları (2018) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin CYBH hakkında ortalamanın altında bilgiye sahip olduklarını bildirmiştir (Fonte, vd., 2018).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Pandemi sürecinin ortaya çıkmasıyla birlikte uzaktan eğitim süreci başladığı için veri toplama süreci sonlandırılmış olup, bu nedenle daha büyük örneklem ile çalışılamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızda, üniversite öğrencilerinin CYBH hakkında bilgilerinin yeterli olmadığı, CYBH'ın bulaşma yolları, komplikasyonları ve sonuçları gibi konularda eksikleri olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğu bilgi edinme ihtiyacı duymakta ve bilgilerini artırmak istemektedirler.

Gençlere CYBH konusunda sağlık profesyonelleri tarafından doğru bilgiler verilmesinin CYBH riskini azaltacağı düşünülmektedir. Bu nedenle sağlık kuruluşlarında, kaldıkları yurtlarda ya da okullarda CYBH ilgili eğitimler verilmeli ve gençlerin bilgi eksiklikleri giderilmelidir. Üniversite öğrencilerine düzenli aralıklarla CYBH ve korunma yöntemleri hakkında bilgilendirme amacıyla sempozyum, seminer ve konferanslar düzenlenmelidir. Ayrıca Üniversitelerin müfredat programlarına CYBH konusunda her bölüm ve sınıfa özel ders saatleri ayrılarak, ilgili dersler kapsamında CYBH ve korunmaya ilişkin alınması gereken önlemler yer almalıdır. Bu bağlamda üniversite öğrencilerine cinsel sağlık ve üreme sağlığı adı altında seçmeli dersler de verilebilir. Ülkemizin değişik bölgelerinde ve şehirlerinde yaşayan üniversite öğrencilerinin CYBH'dan korunmaya yönelik bilgi, tutum ve davranışlarını analiz eden daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılmasının, toplumumuzda CYBH ve korunmaya ilişkin sorunları gerçekçi bir şekilde ortaya koyarak, çözüm önerileri oluşturma konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abdissa, B., Addisie, M., Seifu, W. (2017). *Premarital sexual practices consequences and associated factors among regular undergraduate female students in Ambo University, Oromia Regional State, Central Ethiopia. Health Science Journal, 11(1:482), 1-7. doi:10.21767*
- Adolescents and Young Adults. (2017, December 7). Center for Disease Control and prevention: 31 Ağustos 2020 tarihinde <https://www.cdc.gov/std/life-stages-populations/adolescents-youngadults.htm> adresinden erişildi.
- Akalpler, Ö., Eroğlu, K. (2015). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde üniversite öğrencilerinin sık görülen cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara ilişkin bilgileri ve cinsel davranışları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 2(2), 1-19.*
- Akibu, M., Gebresellassie, F., Zekarias, F., Tsegaye, W. (2017). *Premarital sexual practice and its predictors among university students: institution based cross sectional study. Pan African Medical Journal. 28(1):234. doi:10.11604.*
- Al-Naggar, R. A., Al-Jashamy, K. (2011). *Perception of undergraduate university students towards sexually transmitted diseases: A qualitative study. American Journal of Men's Health, 8(1), 87-90.*
- Anwar, Suleiman, S. A. S., Ahmadi, K., Khan, T. M. (2010). *Awareness of school students on sexually transmitted infections (STIs) and their sexual behavior: a cross-sectional study conducted in pulau pinang, Malaysia. BMC Public Health, 10:47.*
- Ateş, D., Karahan, A., Erbaydar, T. (2005). *Üniversite öğrencileri güvenli cinselliği nasıl algılıyor? Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 14(6), 130-134.*
- Bakır, N., Kızılkaya Bej, N. (2015). *Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi düzeyleri. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 5(3), 10-16.*
- Clark, L. R., Jackson, M., Taylor, L. A. (2002). *Adolescent knowledge about sexually transmitted disease. American Sexually Transmitted Diseases Association, 29(8), 436-443.*
- Darre, T. Saka, B., Walla, A., Ekouevi, K. D., Folligan, K. (2018). *Sexuality, sexually transmitted infections and contraception among health sciences students in university of Lomé, Togo. BMC Res Notes, 11:808. doi.org/10.1186/s13104-018-3923-3.*
- Demir, G., Şahin, T. (2014). *Selçuk üniversitesi öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 4(3), 19-24.*
- Duman, B. N., Yılmazel, G., Topuz, Ş., Başçı, A. B., Koçak, Y. D., Büyükgöneç, L. (2015). *Üniversiteli gençleri üreme sağlığı ve cinsel sağlığa ilişkin bilgi, tutum ve davranışları. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi, 3(1), 19-32.*
- Folasayo, A. T., Oluwasegun, A. J., Samsudin, S., Saudi, S. N. S., Osman, M., Hamat, R. A. (2017). *Assessing the knowledge level, attitudes, risky behaviors and preventive practices on sexually transmitted diseases among university students as future healthcare providers in the central zone of Malaysia: a cross-sectional study. Int. J. Environ. Res. Public Health, 14, 159; doi:10.3390/ijerph14020159.*
- Fonte, V. R. F., Spindola, T., Francisco, M. T. R., Sodre, C. P., Andre, N. L. N. O., Pinheiro, C. D. P. (2018). *Young university students and the knowledge about sexually transmitted infection. Esc Anna Nery, 22(2),1-7.*
- Gonore İstatistikleri. (2019). *TC Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıklar Daire Başkanlığı, 1 Eylül, 2020 tarihinde <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasicihastaliklar/gonore/liste/gonore-istatistik.html> adresinden erişildi.*

- Güneş, A., Koluçak, S., Güneş, G., Aylaz, R. (2009). Malatya'da üniversite öğrencilerinin cinsellikle ilgili tutum ve davranışları. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4(3), 47-58.
- HIV- AIDS İstatistik. (2020). TC Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıklar Daire Başkanlığı, 1 Eylül 2020 tarihinde <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasici-hastaliklar/hiv-aids/hiv-aids-liste/hiv-aids-istatistik.html> adresinden erişildi.
- Karabulutlu, Ö., Kılıç, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 14(2), 39-45.
- Karasu, F., Göllüce, A., Güvenç, E., Dadük, S., Tunçel, T. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkındaki bilgilerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 5(1), 1-15.
- Lally, K., Nathan-V, Y., Dunne, S., McGrath, D., Cullen, W., Meagher, D., Coffey, J. C., Dunne, C. (2015). Awareness of sexually transmitted infection and protection methods among university students in Ireland. *Ir J Med Sci*, 184:135-142 DOI 10.1007/s11845-014-1073-8.
- Ögel, K., Eke, C. Y., Erdoğan, N., Taner, S., Erol, B. (2005). İstanbulda gençler arasında cinsellik araştırması raporu. *Yeniden Yayın. No:16, İstanbul*.
- Pamukçu, K., Şenyüz, P., Tortumoğlu, G., Ersay, A. (2006, Nisan 20-21). Sexuality of college students studying at the diffrenet health areas. 5.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi. Şanlıurfa, Türkiye.
- Savaşer, S., Balcı, S., Ceylan, N., Yalçın, Z. H., Direk, M., Balcı, F., Bardak, N. (2011). Lise öğrencilerinin hepatit b hastalığı ve hastalıktan korunmaya yönelik farkındalık durumu. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 19(1), 1-8.
- Sevil, Ü., Ünsal Atan, Ş., Taşçı Duran, E., Bolsoy, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin cinsellik ve aile planlaması yöntemleri konusundaki bilgi, görüş ve uygulamaları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28(1), 13-25.
- Sexually Transmitted Diseases Surveillance. (2020). Center for Disease Control and Prevention: <https://www.cdc.gov/std/stats18/default.htm> adresinden erişildi.
- Sexually Transmitted Infections (STIs). (2019). World Health Organization: 31 Ağustos 2020 tarihinde [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-\(STIs\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sexually-transmitted-infections-(STIs)) adresinden erişildi.
- Siyez, M. D., Siyez, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Türk Üroloji Dergisi*, 33(1), 56-63.
- Şirin, A., Kavlak, O. (2016). Üreme sistemi enfeksiyonları ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar. *Balkaya N. A. (Edit), Kadın Sağlığı, İçinde (ss. 55-217). İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi*.
- Tüzün, H., İlhan F., Ceylan, M. N., Maral, I. (2005). Tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin aile planlaması ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusundaki bilgi ve tutumları. *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Dergisi*, 2(3), 197-203
- Ünsar, S., Yacan, L., Yücel, İ. (2019). Üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS, hepatit c, hepatit b enfeksiyon hastalıkları hakkındaki farkındalık düzeyleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 250-255.
- Yaşar, Ö., Buluş, M. D., Kaymak, G. Ö., Güneri, S. E. (2019). Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi ve görüşlerinin incelenmesi. *Jaren*, 5(1), 53-58.
- Yurdakul, M., Çelik, T., Güneş, H., Tokgöz, E. (2005). Mersin üniversitesi son sınıf öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklara ilişkin bilgilerinin değerlendirilmesi. *Sağlık ve Toplum*, 15(1), 106-111.